Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פעסטער צייטונג

אויף דיעזע צייטונג קאנן מען יעדען טאג פרענומעריר̈ן,
אונד דער פרענומעריר̈נגס־פרייס בעגינגט מיט דעם ספּאנגע דעם ערסטען בלאטשטיק.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט זיך אין פעסט, ווייטצנער בולוואר נומ. 29. וואקין טאג אויך דיא פרענומעריר̈נגס־אנג.־בעלדער צו זינדען בעלייגט.

דיעזעס בלאטס ערשיינט
דריימאל וואכענטלך
קאסטאג, מיטוואך אונד פרייטאג
אזר קאסטס
פיר אסטרייך־אונגארן
גאנציעהריג 8 גולדען אסטר. וו.
האלביעהריג 4 גולדען אסטר. וו.
פיערטעליעריג 2 גולדען אסטר. וו.
פיר אויסלאנד
גאנציעהריג 9 גולד. — קר. אַ. וו.
האלביעהריג 4 גולד. 50 קר. אַ. וו.
פיערטעליעריג 2 גולד. 25 קר. אַ. וו.

Nr. 4 זיעבצעהנטער יאהרגאנג בודאפעסט, פרייטאג כב טבת התרמ"ה. Budapest, 9. Jänner 1885.

טרייע פריינדע.

עס איזט איין אלטער שפּרוך, דאס עס אין דער פאלישיק קיינע טרייע, קיינע פריינדשאפט גיבט. דיעזער שפּרוך בעוואהרהייטעט זיך איך היינטע, אונד ווער זעהען עס דייטליך אין דען פערשעדענען שטאאטען איראָפּאס, דיא זיך פערזיכערונגען דער אינגינסטען פריינדשאפט גאבען, וואהרענד — וואָ זיך געלעגענהייט דאצו ביעטעט — נור לויערנדער האס ציינט; ווער זעהען עס אין דען פערזיכערונגען איינעס דוירערדען פרידענס, וואהרענד דיא שטעהענדען הערע פערמערט, נייע צערשטאָרונגסמיטשיענען געבוט ווערדען, אונד דעם שטיערצאהלענדען פאלקע בלוטהונגען שווייס קאסטען. —

רוסלאנד אונד איטאליען ליעפערן נייע בעווייזע, דאס אין דער פאלישיק דיא נעפיהלע שווייגען, אונד פריינדשאפט אונד פערעע נור זו לאנגע בעשטעהען, אלס מאן וויא צו אלטעס געצוואונגען איזט.

זיט מעהרערען יאהרען איזט עס בעקאנגט, דאס איטאליען זיך דעם בונדניסס דייטשלאנדס מיט אסטרייך־אונגארן אנגעשלאסען האט. דער קאנץ פאן איטאליען קאם צור צייט דער וועלטאיס־שטעללונג נאך ווייען (1873) אונד אינזער מאנארך ערווידערטע דען בעווייז אין אנגעדרוג, זו טהאטען דיא ביידען מאנארכען אונד דיא ביידען רעגיערונגען, אנדערס אבער דאכטע דאס פאלק איטאליענס. דיא איטאליענער זינד אונערזאטליך, ווענן שפּרוך לאנדעס אויף וועלכעס אינגע מענשען וואהנען דיא איטאליענישע שפּרעכען, וואללען זיא פיר זיך האבען, אב זיא גון אין דעכט דאצו האבען אדער גיבט. דיא אידרעגטסטען פערלאנגען אללע גיבט. איטאליענער, נאך אידער אנזיכט האבען דייטשלאנד אונד אסטרייך־אונגארן נאר קיין דעכט צו עקסיסטיר̈ן, אונד נעמיינע פערבינדונגען וויא אָפּער־דאנק ווערדען פאן איהנען פערגאטטערט אונד אין דען היממעל ערהאבען. דיא שעלען באלד נאך רוסלאנד, באלד נאך פראנקרייך אדער ענגלאנד. אין רוסיש־טירקישען קריעג לאבטען זיא דען צאר אלס בעפרייער אונד האפּטען דאפיר וועגיגסטענס אלבאניען אלס אנטהייל דער בייטע צו ערהאלטען. דער בערלינער קאנגרעס עגטטייششע זיא, אידר מיסטער קערהרטע מיט לעגען דאנדען הויס.

אלס פראנקרייך אונד ענגלאנד אידר הערר־שאפט אין עגיפטען איפשלוגען, וואללטע איטאליען מיטהאלטען, וואורדע אבער טראקען אבגעשפּיזט. אלס פראנקרייך דאנן טונס בעווענטע, שריע מאן אין גאנץ איטאליען „פיער!“ — דענן, ווייל עס נאהע פאן אינטעראיטאליען איזט אונד פעלע איטאליענער זיך דארט ניעדערגעלאסען האבען, גלויבטען דיא לאנדערהונגריגען איטאליענער. דאס דיא פראנצאזען אהנען אידר איינגעטהרם דייבטען אונד קלאגטען אבער געוואלט, דא זעהען דיא איטאליענישען שוואטסמאנער אין, דאס עס גיבט גוט זיא, דאס דער מענש אללין, דאס פאן רוסלאנד, פראנקרייך אונד ענגלאנד קיין פעטטער בייסטען צו האפּען זיא, זא ערגיבט עס דען בונד מיט אסטרייך־אונגארן אונד דייטשלאנד. דיא טהאטזאכען דער אידרעגטסטא וואורדע פאסט גאנץ אינטערדריקט, אונד בעווסט אין בערלין, ווענן אונד דאס וואורדען נייערדינגס געוועכסעלט. דאך איך דער לאנדאגער קאנפערענץ ווענן עניפטענס אבערגינג

דער בעפאללמאכטיגטע איטאליענס צו ענגלאנד, וועלכעס זאגטס גאנץ אללין געבליעבען ווארע, גון האט נאר דייטשלאנד אין אפריקא לאנדערבעזיטץ ערוואָרבען אונד איטאליען קיינען רעוואר גענעבען; יא עס וויל אזאר אין טרעיבס אייגע קאפּיטשטאציאן פיר דייטשע שיפ־פאהרט מאכען, פאן וויא געמליך דייטשע שיפּע אבגעהען, אונד וויא זיא לאנדען זאללען ביא דער פאהרט נאך אדער פאן דען אפריקאנישען בעווטצונגען. דארבער ווערדען דיא איטאליענער וויטהענד גענען דייטשלאנד אונד אסטרייך־אונגארן. דיעזע וואוטה אבער שיינט גיבט גאנץ אויס דעם פאלקע צו שטאממען, זאנדערן איך פאן דער רעגיערונג אנגעפיערט צו ווערדען, אונד דיא ציטונגען שפּרעכען פאן פארבעריטונגען צו איינעס גראסען קאמפּפּע, אין וועלכעס איטאליען וואהרשיינליך דיא הייסען קאסטאניען פיר ענגלאנד אויס דער גלוט האלען זאלל.

זא זעהט דיא פערטראגונגסטייע איטאליענס אויס, אונד דאס פאלגענדע מאכט אונז דיא פריערענסבע רוסלאנדס.

אין דעם פאנסלאוויסטישען בלאטטע אקוראפּפּס אויס „רוסס“ האט יעטצט אין יוסישער גענעראל סאבאלעף איינען ארטיקעל געשריעבען, אין וועלכעס ער דען קריעג גענען ענגלאנד פערלאנגט, אונד צוואר אין אנדערען זאלל דיעזער קריעג געהערט ווערדען. דאס בלאטט, וועלכעס דען ארטיקעל בריינגט, פפלעגט אויך אפטערס פיר דיא רוסיסשע רעגיערונג צו שרייבען. דיעסמאל אבער מיט איהר דיא פאלישיק דיא דער גענעראל אויף איינעגער פיסט מאכט. זערדן אינבעקוויעס זיין דער רוסיסשע מיניסטער דעס איסערן האוס בזן יעטצט אין פאללער שטילע אונד מיט גראסער גע־שווינדיגקייט זיינע ערבעריגען אין אזיען געמאכט אונד דארורך אינזיין איממער נאהער גערוקט איזט, אהנע פאן ענגלאנד אים גערינגסטען דארין בעקינדערט צו ווערדען. ווענן ענגלאנד דאך אינמאל מיסטרייאש וואורדע, זא האט מאן עס מיט דען יוסעסטען פריינדשאפטפּפּערשפּרעכונגען צו טהון, אין רוהיגען גוויאוסס. אונד גון דעקט דער גענעראל סאבאלעף מיט אינגעשיקטער האנד דיא פלאנע דער רוסיסשען רעגיערונג איף, אונד בעראיטעט דאס ער זיינען ארטיקעל אויס איינער 18־יעהריגען ערפאהרונג געשאפּפּן האט!

איך איזט דיעזער סאבאלעף דערזולבע, דער אינמאל פאס צאר נאך בולגאריען געשיקט וואָרדען איזט אים דארט דיא רעגיערונג צו פיהרען, אונד דער זיינען אויפטראג זא אויספיהרטע, דאס דיא בולגאריען ענדליך אין דיא גראסטע וויאוטה גע־ריסטעטן, דיא רוסיסשע רעגיערונג שטרעבטען אונד דען גענעראל פאטיטאנטען.

דער ארטיקעלשרייבער צייגט אבריגענס, דאס ער קיין פאלישיקער, אונד נור אין מאנן דער ראהען געוואלט איזט, זאגסט האטטע ער מיססען וויסען, דאס גיבט ענגלאנד אללין, זאנדערן איך דיא אנדערען מאכטע גגען דיא ערבעריגונג קאנ־סטאנטאפּעל דורך דיא רוסען וואָרע, יא וועלבסט אס אסטרייך־אונגארן וואָרע עס איינע לעבענס־פראגע. אונד עס מיסטע מיט אללען מיטטעלן בזן איף דען לעטצטען מאנן אנקאמפּפּען. ער שרייבט:

„רוסלאנד טראכטעט זיך אין דען בעזיטזן דיעזעס טראָרעס אס באפּפּאיס — קאנסטאנטינאפּעל — צו יעטצען, נור אים עס גגען דיגע פיינדע צו שליעסען. דעס וואר דאס ציעל מעהרערער דיינער מאזיער. עס איזט איבערדעס דער וואונש דעס רוסישען פאלקעס אונד מיט הילפּע זיינעס פּפּעטען וויללענס ווירד דיעזעס ציעל ענדליך ערריכט ווערדען. ביזהער איזט רוסלאנד גערעדעוועגס אויף אללע הינדערניסס לאזגעגאנגען אונד האט זיינע אנגרייפּפּע שטעטס גגען דיא טירקיא גערוכטעט. ביא דיעזעס ווערקע האט עס שטעטס ענגלאנד אלס שטארקען אונד געפּאהרליכען מיטבעווערבער אויף זיינעס ווענע געפינדען אונד מעהרערע קאסטשפּיעליגע קריעגע בלייבען ערפאללען . . . ווער קאנגען דען פיינד נור פערדראנגען, אינדעם ווער אהן אינס הערן טרעפּפּען אונד דיעס איזט ביא ענגלאנד: איינדיען. זא זיכער אלס צוויי־מאל צוויי איז, זא זיכער איזט אין אזיען עס, דאס איין פעלדצוג אין אינדיען פינפּמאל וויניגער קאס־טען ווירדע, אלס דיא איסלאנען פיר דען לעטצטען קריעג גגען דיא טירקיא בעטראגען האבען. אי־בערדעס ווירדע זיא זיך אין אזיען אבשפּיעלען, וואָ ווידער אסטערריך נאך דייטשלאנד אייגען פינגער רוהרען ווירדען, אונד דעס איזט אין זעהר וויכטיגער פונקט. זאללען ווער, וואהרענד ענגלאנד אונס דורך זיינען אינטרישט אין דען באס־פאָרוס הערוישפּפּעדרעט, איף יעדען אנגריפּפּ גגען דאסזעלבע אין אזיען פערציכטען? זאללען ווער דיא בעליידיגונגען אין דער קרים אונד אין בערלין אונ־געשטראפט הינגעהטען? נין, עס איזט ציט. אינזע־רע וואהרע ציעלע צו בערקענען אונד איך דיא מיטטעל, צור פרלאנגונג דערזעלבען, ווער זינד פעסט מיטטעל. דען נאהרליכען טהיל דעס באספּאָרוס פיר אונס צו ערלאנגען. דארין בע־שטעהט, דיא ענגלישען בעזיטצונגען אין אינדיען צו בעדרא־הען. ווענן ווער דאס פריהער געטהאן האטטען, ווירדע ענגלאנד ניממעמעהר וואהרענד אינזערעס לעטצטען קריעגעס מיט דער טירקיא געוועהר ביא פּפּס ביא זיטע געשטאנדען זיין. מאָלכעריוויזע האטטען ווער אינען צוויטען קרימקריעג געראטהען, אבער מיט אסטערריך אין דער שטללע פראנ־ריכס . . . דיא גאנצע אייפערקזאמקייט דער בריטישען שטאאטסמאנער ווער שטעטס דארוף גערכטעט, פערווירוונגען אונד אינאיינגקייט אינ־טער דען מאכטען אנצישפּפּטען, אים דעס פאר־טהיל וויללען, דען ענגלאנד דאריס גגעגאנגען. אבער יעדעס דינג האט זיין ענדע, ווער בריינגען אינ־דען נכט פיר אונס זעלבסט, וואס ווער יעדאך בריינגען אונד צו ערלאנ־גען בעאבזיכטיגען, איזט דער באספּאָרוס. ווענן ענגלאנד אים ערסטע אינזער פריינד ווירדען אונד אונס דארט (אם באס־פאָרוס) נכט ענטגגען זיין וויללל, וואללען ווער זיי־גע הערשאפט אין אינדיען זאגאר אונטערשטיט־צען. אבער ווער ווייסען, דאס דיא ענג־לענדער, דיא איין שלוייעס אונד פערשטעטעס פאלק זינד, אונס נכט גלייבען ווערדען. זא ווע־דען זאגען, דאס רוסלאנד, ווענן עס זיך איינמאל אם באספּאָרוס פעסטגעזעטצט, איך פאן דיעזעס פונקטע אינדיען בערהאהן ווירדע. — ווענן ווער אלס בעפריער דער איינגעבאָרענען נאך אינדיען קאמטען, ווירדען אונזערע אנהאנגער דארט זא צאהלריך זיין, וויא דיא שטערנע אם הימעל. מא־

אויף דער אנדערען זייטע, קיינע פריינדשאפט גיבט. דיעזער שפּרוך בעוואהרהייטעט זיך איך היינטע, אונד ווער זעהען עס דייטליך אין דען פערשעדענען שטאאטען איראָפּאס, דיא זיך פערזיכערונגען דער אינגינסטען פריינדשאפט גאבען, וואהרענד — וואָ זיך געלעגענהייט דאצו בעטעטע — נור לויערנדער האס ציינט; ווער זעהען עס אין דען פערזיכערונגען איינעס דוירערדען פרידענס, וואהרענד דיא שטעהענדען הערע פערמערט, נייע צערשטאָרונגסמיטשיענען געבוט ווערדען, אונד דעם שטיערצאהלענדען פאלקע בלוטהונגען שווייס קאסטען. —

רוסלאנד אונד איטאליען ליעפערן נייע בעווייזע, דאס אין דער פאלישיק דיא נעפיהלע שווייגען, אונד פריינדשאפט אונד פערעע נור זו לאנגע בעשטעהען, אלס מאן וויא צו אלטעס גגעצוואונגען איזט.

זיט מעהרערען יאהרען איזט עס בעקאנגט, דאס איטאליען זיך דעם בונדניסס דייטשלאנדס מיט אסטרייך־אונגארן אנגעשלאסען האט. דער קאנץ פאן איטאליען קאם צור צייט דער וועלטאיס־שטעללונג נאך ווייען (1873) אונד אינזער מאנארך ערווידערטע דען בעווייז אין אנגעדרוג, זא טהאטען דיא ביידען מאנארכען אונד דיא ביידען רעגיערונגען, אנדערס אבער דאכטע דאס פאלק איטאליענס. דיא איטאליענער זינד אונערזאטליך, ווענן שפּרוך לאנדעס אויף וועלכעס אינגע מענשען וואהנען דיא איטאליענישע שפּרעכען, וואללען זיא פיר זיך האבען, אב זיא גון אין דעכט דאצו האבען אדער גיבט. דיא אידרעגטסטען פערלאנגען אללע גיבט. איטאליענער, נאך אידער אנזיכט האבען דייטשלאנד אונד אסטרייך־אונגארן נאר קיין דעכט צו עקסיסטיר̈ן, אונד נעמיינע פערבינדונגען וויא אָפּער־דאנק ווערדען פאן איהנען פערגאטטערט אונד אין דען הימעל ערהאבען. דיא שעלען באלד נאך רוסלאנד, באלד נאך פראנקרייך אדער ענגלאנד. אין רוסיש־טירקישען קריעג לאבטען זיא דען צאר אלס בעפריער אונד האפּטען דאפיר וועגיגסטענס אלבאניען אלס אנטהייל דער בייטע צו ערהאלטען. דער בערלינער קאנגרעס עגטטייششע זיא, אידר מיסטער קערהרטע מיט לעגען דאנדען הויס.

אלס פראנקרייך אונד ענגלאנד אידר הערר־שאפט אין עגיפטען איפשלוגען, וואללטע איטאליען מיטהאלטען, וואורדע אבער טראקען אבגעשפּיזט. אלס פראנקרייך דאנן טונס בעווענטע, שריע מאן אין גאנץ איטאליען „פיער!“ — דענן, ווייל עס נאהע פאן אינטעראיטאליען איזט אונד פעלע איטאליענער זיך דארט ניעדערגעלאסען האבען, גלויבטען דיא לאנדערהונגריגען איטאליענער. דאס דיא פראנצאזען אהנען אידר איינגעטהרם דייבטען אונד קלאגטען אבער געוואלט, דא זעהען דיא איטאליענישען שוואטסמאנער אין, דאס עס גיבט גוט זיא, דאס דער מענש אללין, דאס פאן רוסלאנד, פראנקרייך אונד ענגלאנד קיין פעטטער בייסטען צו האפּען זיא, זא ערגיבט עס דען בונד מיט אסטרייך־אונגארן אונד דייטשלאנד. דיא טהאטזאכען דער אידרעגטסטא וואורדע פאסט גאנץ אינטערדריקט, אונד בעווסט אין בערלין, ווענן אונד דאס וואורדען נייערדינגס געוועכסעלט. דאך איך דער לאנדאגער קאנפערענץ ווענן עניפטענס אבערגינג

דער בעפאללמאכטיגטע איטאליענס צו ענגלאנד, וועלכעס זאגטס גאנץ אללין געבליעבען ווארע, גון האט נאר דייטשלאנד אין אפריקא לאנדערבעזיטץ ערוואָרבען אונד איטאליען קיינען רעוואר גגעבען; יא עס וויל אזאר אין טרעיבס אייגע קאפּיטשטאציאן פיר דייטשע שיפ־פאהרט מאכען, פאן וויא געמליך דייטשע שיפּע אבגעהען, אונד וויא זיא לאנדען זאללען ביא דער פאהרט נאך אדער פאן דען אפריקאנישען בעווטצונגען. דארבער ווערדען דיא איטאליענער וויטהענד גגען דייטשלאנד אונד אסטרייך־אונגארן. דיעזע וואוטה אבער שיינט גיבט גאנץ אויס דעם פאלקע צו שטאממען, זאנדערן איך פאן דער רעגיערונג אנגעפיערט צו ווערדען, אונד דיא ציטונגען שפּרעכען פאן פארבעריטונגען צו איינעס גראסען קאמפּפּע, אין וועלכעס איטאליען וואהרשיינליך דיא הייסען קאסטאניען פיר ענגלאנד אויס דער גלוט האלען זאלל.

זא זעהט דיא פערטראגונגסטייע איטאליענס אויס, אונד דאס פאלגענדע מאכט אונז דיא פריע־רענסבע רוסלאנדס.

אין דעם פאנסלאוויסטישען בלאטטע אקוראפּפּס אויס „רוסס“ האט יעטצט אין רוסי־שער גגענראל סאבאלעף איינען ארטיקעל געשריע־בען, אין וועלכעס ער דען קריעג גגען ענגלאנד פערלאנגט, אונד צוואר אין אנדערען זאלל דיעזער קריעג געהערט ווערדען. דאס בלאטט, וועלכעס דען ארטיקעל בריינגט, פפלעגט אויך אפטערס פיר דיא רוסיסשע רעגיערונג צו שרייבען. דיעסמאל אבער מיט איהר דיא פאלישיק דיא דער גגענראל אויף איינעגער פיסט מאכט. זערדן אינבעקוויעס זיין דער רוסישע מיניסטער דעס איסערן האוס בזן יעטצט אין פאללער שטילע אונד מיט גראסער גע־שווינדיגקייט זיינע ערבעריגען אין אזיען געמאכט אונד דארורך אינזיין איממער נאהער גערוקט איזט, אהנע פאן ענגלאנד אים גערינגסטען דארין בעקינדערט צו ווערדען. ווענן ענגלאנד דאך אינ־מאל מיסטרייאש וואורדע, זא האט מאן עס מיט דען יוסעסטען פריינדשאפטפּפּערשפּרעכונגען צו טהון, אין רוהיגען גוויאוסס. אונד גון דעקט דער גגענראל סאבאלעף מיט אינגעשיקטער האנד דיא פלאנע דער רוסיסשען רעגיערונג איף, אונד בעראיטעט דאס ער זיינען ארטיקעל אויס איינער 18־יעהריגען ערפאהרונג געשאפּפּן האט!

איך איזט דיעזער סאבאלעף דערזולבע, דער אינמאל פאס צאר נאך בולגאריען געשיקט וואָרדען איזט אים דארט דיא רעגיערונג צו פיהרען, אונד דער זיינען אויפטראג זא אויספיהרטע, דאס דיא בולגאריען ענדליך אין דיא גראסטע וויאוטה גע־ריסטעטן, דיא רוסיסשע רעגיערונג שטרעבטען אונד דען גגענראל פאטיטאנטען.

דער ארטיקעלשרייבער צייגט אבריגענס, דאס ער קיין פאלישיקער, אונד נור אין מאנן דער ראהען געוואלט איזט, זאגסט האטטע ער מיססען וויסען, דאס גיבט ענגלאנד אללין, זאנדערן איך דיא אנדערען מאכטע גגען דיא ערבעריגונג קאנ־סטאנטאפּעל דורך דיא רוסען וואָרע, יא וועלבסט אס אסטרייך־אונגארן וואָרע עס איינע לעבענס־פראגע. אונד עס מיסטע מיט אללען מיטטעלן בזן איף דען לעטצטען מאנן אנקאמפּפּען. ער שרייבט:

„רוסלאנד טראכטעט זיך אין דען בעזיטזן דיעזעס טראָרעס אס באספּאָרוס — קאנסטאנטינא־פּעל — צו יעטצען, נור אים עס גגען דיגע פיינדע צו שליעסען. דעס וואר דאס ציעל מעהרערער דיינער

דאס אין אלטער שפּרוך, דאס עס אין דער פאלישיק קיינע טרייע, קיינע פריינדשאפט גיבט. דיעזער שפּרוך בעוואהרהייטעט זיך איך היינטע, אונד ווער זעהען עס דייטליך אין דען פערשעדענען שטאאטען איראָפּאס, דיא זיך פערזיכערונגען דער אינגינסטען פריינדשאפט גאבען, וואהרענד — וואָ זיך געלעגענהייט דאצו בעטעטע — נור לויערנדער האס ציינט; ווער זעהען עס אין דען פערזיכערונגען איינעס דוירערדען פרידענס, וואהרענד דיא שטעהענדען הערע פערמערט, נייע צערשטאָרונגסמיטשיענען געבוט ווערדען, אונד דעם שטיערצאהלענדען פאלקע בלוטהונגען שווייס קאסטען. —

רוסלאנד אונד איטאליען ליעפערן נייע בעווייזע, דאס אין דער פאלישיק דיא נעפיהלע שווייגען, אונד פריינדשאפט אונד פערעע נור זו לאנגע בעשטעהען, אלס מאן וויא צו אלטעס גגעצוואונגען איזט.

זיט מעהרערען יאהרען איזט עס בעקאנגט, דאס איטאליען זיך דעם בונדניסס דייטשלאנדס מיט אסטרייך־אונגארן אנגעשלאסען האט. דער קאנץ פאן איטאליען קאם צור צייט דער וועלטאיס־שטעללונג נאך ווייען (1873) אונד אינזער מאנארך ערווידערטע דען בעווייז אין אנגעדרוג, זא טהאטען דיא ביידען מאנארכען אונד דיא ביידען רעגיערונג־גען, אנדערס אבער דאכטע דאס פאלק איטאליענס. דיא איטאליענער זינד אונערזאטליך, ווענן שפּרוך לאנדעס אויף וועלכעס אינגע מענשען וואהנען דיא איטאליענישע שפּרעכען, וואללען זיא פיר זיך האבען, אב זיא גון אין דעכט דאצו האבען אדער גיבט. דיא אידרעגטסטען פערלאנגען אללע גיבט. איטאליענער, נאך אידער אנזיכט האבען דייטשלאנד אונד אסטרייך־אונגארן נאר קיין דעכט צו עקסיסטיר̈ן, אונד נעמיינע פערבינדונגען וויא אָפּער־דאנק ווערדען פאן איהנען פערגאטטערט אונד אין דען הימעל ערהאבען. דיא שעלען באלד נאך רוסלאנד, באלד נאך פראנקרייך אדער ענגלאנד. אין רוסיש־טירקישען קריעג לאבטען זיא דען צאר אלס בעפריער אונד האפּטען דאפיר וועגיגסטענס אלבאניען אלס אנטהייל דער בייטע צו ערהאלטען. דער בערלינער קאנגרעס עגטטייششע זיא, אידר מיסטער קערהרטע מיט לעגען דאנדען הויס.

אלס פראנקרייך אונד ענגלאנד אידר הערר־שאפט אין עגיפטען איפשלוגען, וואללטע איטאליען מיטהאלטען, וואורדע אבער טראקען אבגעשפּיזט. אלס פראנקרייך דאנן טונס בעווענטע, שריע מאן אין גאנץ איטאליען „פיער!“ — דענן, ווייל עס נאהע פאן אינטעראיטאליען איזט אונד פעלע איטאליענער זיך דארט ניעדערגעלאסען האבען, גלויבטען דיא לאנדערהונגריגען איטאליענער. דאס דיא פראנצאזען אהנען אידר איינגעטהרם דייבטען אונד קלאגטען אבער געוואלט, דא זעהען דיא איטאליענישען שוואטסמאנער אין, דאס עס גיבט גוט זיא, דאס דער מענש אללין, דאס פאן רוסלאנד, פראנקרייך אונד ענגלאנד קיין פעטטער בייסטען צו האפּען זיא, זא ערגיבט עס דען בונד מיט אסטרייך־אונגארן אונד דייטשלאנד. דיא טהאטזאכען דער אידרעגטסטא וואורדע פאסט גאנץ אינטער־דריקט, אונד בעווסט אין בערלין, ווענן אונד דאס וואורדען נייערדינגס געוועכסעלט. דאך איך דער לאנדאגער קאנפערענץ ווענן עניפטענס אבערגינג

דיעזעס בלאטס ערשיינט
דריימאל וואכענטלך
קאסטאג, מיטוואך אונד פרייטאג
אזר קאסטס
פיר אסטרייך־אונגארן
גאנציעהריג 8 גולדען אסטר. וו.
האלביעהריג 4 גולדען אסטר. וו.
פיערטעליעריג 2 גולדען אסטר. וו.
פיר אויסלאנד
גאנציעהריג 9 גולד. — קר. אַ. וו.
האלביעהריג 4 גולד. 50 קר. אַ. וו.
פיערטעליעריג 2 גולד. 25 קר. אַ. וו.

יעדאָך ווידער אין זיינען אַרבייסטיש אונד לאַסט זיך זאָגאַר אין דרינגענדען אַפאַללען אָפּ דאס מיט־מאַנסמאַהל אים אַרבייסקאַבינעט סערוירען. איבּ־רינגעם דייערט אויך דיא האָפּטאַפעל אוים צייטער־שפאַרנים גיע לאַנגער אלס איינע שטונדע.

דער קאָנג איזט אין איינגעצייכנעטער ווירטה אונד פערוואַלטעט זיין פרוואַסעראַמאַנען זעלבסט. אין פרוואַטאַנגלעגענהייטען אונדערער פרסטל־כער הייזער מעגנט ער זיך יעדאָך אין־נידאַשט. אלס איהם פאַר צוויי יאהרען אין דאַנג־שטרייט צווישען דען פרסטליכען פאַמיליען בוראַן אונד אַלעאַנס פאַרגעדענט וואָרדע, ערקלאַרטע דער קאָנג קורץ אונד בונדיג:

„איך מישע מיך גיכט אין דיא פרוואַטאַנגען אַנדערער פאַמיליען!"

דאס פערטרייען צו זייגער גערעכטסגעפיל אונד ריטטערלידקייט איזט איבּרינגענס זאָ גראָס, דאס ענגלאַנד אונד דיא אַמעריקאַנישע רעפּובליק פאַ־ראַגיאַ, דיא איינען לאַנגיאַהרינגען שטרייט מיט־איינאַנדער האַטטען, דער שאָן אין איינען קרייג איבּסצובּרעכען דראָהטע, ערלידיגט זיך דאַהין איינע־טען, (פאַר פּיער יאהרען) אירע אנגעלעגענהייט אונזערעם קאָנג פאַרצוגעבען. דער ריכטערשפּרוך דעם מאָנאַרכען שטיללטע ביידע טהיילע צופריי־דען אונד דער לאַנגווייליגע שטרייט האַטטע זיין ענדע ערריכט.

דאס טהעאַטער בעווכט דער קאָנג יעדער אין ווען נאָך אין בודאַפעסט אַלצוהיפיג, אונד וועגען ער דיעם אויך טהון, זאָ צעהט ער זיך פריה צוריק, דא ער אוים 10 אוהר צו בעטעט גערהט.

דיעזע צייטאינטהיילונג ווירד אויך אין גאַ־דאַלאַ בעאַבּאַכטעט אונד ערלידיגט נור צור צייט דער יאנדען איינע קלייגע אנדערונג.

יאַהרענד דעם גאַדאַלאַער איפענטהאַלטעס ווירד זאַוואַהל אין דער אָפענער בורג, ווייא אוים גאַ־דאַלאַער שלאָס הויהאַלטונג געפיהרט. דיא לע־בענסמיטטעל ווערדען צומיסט אים ווייען נאַכגע־שיקט, פיר דיא קאָנגין זאָגאַר דאס ווייאַסער.

יאַהרענד דער אַלאַהרליכען מאַנאָווער שטעהט דער קאָנג נאָך פריהער אלס זאָנסט אויף. דיא מיליטאַרישע שטרענגע אונד פינקטליכקייט דעם זאָנסט מילדען מאַנאַרכען איזט בעקאַנגט. אונ־דענגלאַסגיקייטען דיא דען מיליטאַרישען עקסער־ציציען קאָנגען איהן צו דען שאַרפסטען וואַרטען דעם מאַדעלס, יא, זעלבסט דעם צאָרנעס פּעראַ־לאַסען.

אישל איזט דער איינציגע אָרט, וואָ דער קאָ־נג ווירקליך איסרהט. ווענן איהן בּיא זיינען הי־פיגען איבּסלינגען אין דיא בערגע אין אנשפּרוכלאָ־זער בּייער מיט „הערד גנעגראַל" אָדער גאַר מיט „גנאַדיגער הערד" אנשפּרעכט. זאָ מאַכט דיעס דעם קאָנג גאַנץ בעזאָנדערס פערגנוגען.

איבּער דיא יאַנדלוסט דעס קאָנגס איזט שאָן פיעל געשריעבען וואָרדען. זיין ליעבּסטעס יאַנד־רעוויער וונד דיא בערגע פאַן רייטענויא, מירצשטעג, ניבּערג אונד איזענערין, דיא ער אים שלעבּטעס־טען וועטטער בעשטייגט. גראָס יוליוס אנדראַשי ע־ריאַרב זיך בּעקאַנגטליך דאַדורך דיא בעזאַנדערע גונסט דעס קאָנגס, דאס ער זיך בּיא דיעזען אָפּט אוברייס בעשווערליכען איסלינגען אלס אונער־מידליכער בערגשטייגער אונד יאַגער ערוויזע.

דערצייט וונד קאָנג אלבערט פאַן זאכסען אונד גראַהערצאָג פערדינאַנד פאַן טאָסקאַנא דיא לעב־סטען יאַנדגענאָססען אונד אינטימסטען פערוואַנדי־טען פיינדע דעס קאָנגס.

פּערלאָזונג

1) דער אינזבּרוקער הילאָזע.

בּייא אם 3־טען יענער 1885 פאַרגענאָמענע ציעהונג פיעל דער הויפּטטרעפּפער מיט 15000 גולד׳ אויף נו׳ 36537, דער 2־טע טרעפּפער מיט 2000 גולד׳ אויף נו׳ 48504 אונד דער 3־טע טרעפּפער מיט 600 גולד׳ אויף נומ׳ 43566. דער 4־טע מיט 400 גולדען אויף נומ׳ 9913, דער 5־טע מיט 180 גולד׳ אויף נומ׳ 25116 אונד דער 6־טע מיט 50 גולד׳ אויף נו׳ 16548.

2) דער קראַקויער הילאָזע

בּייא דער אם 2. יענער פאַרגענאָמענען ציעהונג דיעזער לאָזע פיעל דער הויפּטטרעפּפער מיט 25000 גולד׳ אויף נומ׳ 20898, דער 2־טע מיט 2000 גולד׳ אויף נומ׳ 16917. פערנער געווינגען: יע 600 גולד׳ נו׳ 14597 20621 38192 53696 אונד 64813.

3) זאַלצבּורגער הילאָזע.

בּייא דער אם 5. יאַנער פאַרגענאָמענען ציעהונג דיעזער לאָזע פיעל דער הויפּטטרעפּפער מיט 15000 גל׳ אויף נו׳ 8580, דער 2־טע טרעפּפער מיט 1000 גולד׳ אויף נומ׳ 25052; פערנער געווינגען: יע 500 גולד׳ נו׳ 31239 48077 יע 100 גולד׳ נו׳ 1894 34971 56306 58927 אונד 72859.

ווייטער אינזערע געערטען פּרענומעראַ־טען אונד פריינדע זיך מיט איהרען צוויי־פּטען נור די־דעקט אן אינזערע רעדאַקציאָן צו ווענדען.

אונד בּיטטען ווייר דיא אדרעסס אימער דייטליך וויא פאָלגט אנצוגעבען:

יידישע פעסטער צייטונג

וואַיטצנער בולוואַר נומער 29,

Jüdische Pester Zeitung

Waitzner-Boulevard Nr. 29, Budapest

געשעפטסבּעריכט.

פעסטער־פּרייז.

נעטטוייזע־נעשעפט. וויעזען וואַר פאַרגעסטערן מעסיג צו מאַרקטע נעבּראַכט. דער פּרעקיזע וואַר גוט. 20000 מעטר־צענטער וואָרדען פערקויפט

וויצען: טהייס־ 600 מעטער 78,2 קילאָ 8,55 גולדען. 100 מעטרצעט 77,7 קילאָ 8.50 גולדען. 100 מעטער־צענטער 77. קילאָגראַמס 8.35 גולדען. — 100 מעטער־צענטער 76.5 קילאָגראַמס 8.30 גולדען. — 1600 מעטרצענט 76. ק. 8 221, גולדען. — פּעסטער־באַדעען 3500 מעטער־צענטער 79. קילאָ 8.75 גולדען. ווייסענבורגער 650 מעטרצ. 79 קילאָ 8.50 גולדען. — אָבּער־פּהיים 500 מעטרצט׳ 78, קילאָ 8.40 גולד. — וואַלאַכישער 400 מעטערצ׳ 75. קילאָ 7.75 גולד. — (אללעס פער 3 מאָנאַטס.)

טערמינע־געשעפט. וויצען פער פריה־יאהר 8,35—8.37 גולד. האַפער פער פריה־יאהר 6,66—6.68 גול. קוקורוץ פער פער מאַי־יוני 5,80—5.82 גולד.

פרעסבּורגער שלאַכטפיעהמאַרקט. דער אויפ־טריעב אויף דעם פרעסבּורגער פיעהמאַרקט פאַם 5־טען ד. מ. בּעטרוג 1366 שטיק. דאַפאָן וואַרען 1193 אונגאַרישע. — פאַלנישע אונד 173 דייטשע. דיא פרייזע וואַרען: אונגאַרישע 58 בּיז 68, גול. פאַלנישע —.— גולד. אונד דייטשע 60 —68, גולדען. (אללעס פער 100 קילאָ.)

ווייענער פרייזע.

וויעזענמעהל, נו׳ 0: —.—18.—19. גולד. נו׳ 1: —17,—18. גולד. נו׳ 2: 16,50—17.56 גולד. נו׳ 3: —16. —17. גולד. (אללעס פער 100 קילאָ.)

קאָרנמעהל, נו׳ 1: 13.50 — 14.50 גולד. נו׳ 2: 11.50—12.50 גולד. (פער 100 קילאָ.)

שווייטשוס — 27—27.25 גולדען פער 10000 ריטער פערעגנס.

ריבּאַל 31.—31,50 גולדען פער 100 קילאָ.

ווייענער שלאַכטפיעהמאַרקט.

דער אויפטריעב אויף דעם וויענער שלאַכטפיעהמאַרקט אם 5־טען ד. מ. בּעטרוג 1994 שטיק. דאַפאָן וואַרען: 933 אונגאַרישע. 413 פאַלנישע אונד 648 דייטשע. דיא פּרייזע שטעללטען זיך פער 100 קילאָגראַמס: אונגאַרישע מאַסט־כסען 55—65.50 גולד. פאַלנישע 55 — 64, גולד. אונד דייטשע 55 — 66 גולד.

פעראַנטוואָרטליכער רעדאַקטאָר: מאַקס סאַבּאָלטשי.

אַרנאָלד קאַרפּעלעס גראַבּשטיין־לאַגער

בּודאַפעסט, וויטצנערשטראַסע נו׳ 14

נעבּענאיבּער דער אַדריאַלשטראַסע, אונד לאַנדשטראַסע אים אַרטשישען הויף

עמפּפעהלט זיך אללען יענען, וועלבּע דיא פּרייזע פּפלעגט דעם גראַבּשטיין, יעטצענס צו ערפּאָלגען האבען. זעהר שאָנע גראַבּשטיינע אים מאַרמאָר אונד גראַנים אין גראָסער אויסוואַהל. קאַרעטע גראַוירונגען, זעהר שאָנע שריפטען מיט עכטער פּערגאַלדונג ווערדען בּעסטענס אויסגעפיהרט.

(אם שבּת אונד יום אויב אויך געשעפיט.)

☞ אויף פערלאַנגען ווירד אין אַלוסטריירטער פּרייז־קוראַנט אינגעזענדעט.

פּרוכט- אונד מעהל-פּרייז-טאַבּעללע.

ווייצען	פער 100 קילאָגראַם	קוואַלישעס פער העקטאָליטער	פּרייסע	קוואַלישעס פער העקטאָליטער	פער 100 קילאָגראַם
נאָרד־אונגאַרישער	7.55 — 7.65	75	קאָרן נייע	70 — 72	7.15 — 6.90
"	7,70 — 7,75	76	נעטטס מאַלץ	60	6,75 — 6,40
"	7,80 — 7,85	77	" פּוטיר	62	7.90 — 6.90
"	7.90 — 7.95	78	האַפער	41	6.30 — 6.60
"	8,— — 7,05	79	קוקורוץ באַנאַטער	75	5.40 — 5.30
"	8.10 — 8,20	80	דעטטע אנדערער	73	5,25 — 5,20
"	—.——.—	81	הורוז	—	6.50 — 6.20

וויצען	פער הערבּסט		8,76	
"	פריה־יאהר		8.18	
"	מאַי־יוני		5.73	
"	נעטטס			
"	האַפער		6.63	
"	רעפּס			
"	אויל־סעם.			

פעסטער־באַדען	75	7,90 — 7.70
"	76	8,— — 7.85
"	77	8,10 — 7.95
"	78	8.20 — 8.05
"	79	8 30 — 8.15
"	80	8.40 — 8,25
"	81	—.——.—
וויסענבּורגער	75	7.90 — 7.70
"	76	8,— — 7,85
"	77	8.10 — 7.95
"	78	8,20 — 8,05
"	79	8.30— 8.15
"	80	8.40 — 8.25
"	81	—.——.—
טהיים	75	8.— — 7.80
"	76	8,10— 7.95
"	77	8.20 — 7,05
"	78	8.30 — 8.15
"	79	8.40 — 8.25
"	80	8.50 — 8,35
"	81	—.——.—

זאַק מעהל		g.	kr.
דער זאַק צו 100 קילאָגראַם	נומער 0	16	50
	" 1	16	—
	" 2	15	50
	" 3	14	70
	" 4	14	20
מיט זאַק פריי־באַהן	" 5	13	30
	" 6	12	40
	" 7	11	60
	" 8	10	70
	" 8½	9	40
שווייטשוס אדער מעטאַרע פרעסהעפע		30	25
" נייע " קאַטשאַעל		27	75

מוהו־טאַבּעללע פאַם 5. יענער

g.	kr.	נעלדזאָרטן
		וויענער־אינע
100		
5	80	וויענער
		בּעסטער־אונגאַרישע 8 גולדען אַפּאַר.
		שווין
9	76	דייטשע־אונגאַרישע
60	30	דייטשע־נייוסאָלנער
12	05	20 מאַרק־שטיק
1	28	מאַיער־יוגער

g.	kr.	לאָזע
		1884־ער לאָזע 4־טע־ציע שטאַאַט־לאָזע
		1860־ער " נאַטע
		דרעסדע " אַלטע
		1864־ער לאָזע צו 100 גולדען
		דרעסדע " 50
		אונגאַרישע־פּעסטער־לאָזע צו 100 גולד.
		פּרייסישע־לאָזע
		קאָבּאָ רעטשעלנישע
		פּרעקער־לאָזע
		קראַקויער־לאָזע
		לאַנדס־לאָזע
		קראַקויער־אַדעלס־לאָזע
		לאָזע־לאָסס־פּפאַנדבּריעפע
		אינגלבּרעכט־לאָזע
		קאַנדלבּוטשע־לאָזע צו 10 גולדען
		קאַראַנטיע־לאָזע "
		אָלטער־לאָזע "
		מאַרס־לאָזע "
		וויטאַלי־לאָזע "
		מאַרס־לאָזע "
		וואַלאַכיע־לאָזע "
		סט.־גענאָאַ־לאָזע "

g.	kr.	יעזעד־לאָזע
		בּאַלאַנדלאָזע צו 20 גולדען
		פּרייסישע־לאָזע "
		" "
		דייטשע־לאָזע "
		אַלטע־לאָזע "
		אַלטע־לאָזע "
		אַלט

פאלגע דער גרעגצעגלאזען פאניק וואירדען אין דען מיסטען אר־טשאפטען דיא איינגעפאנגענען פער־ברעכער אין פרייהייט געזעטצט אונד צו דען רעט־טונגסאר־בייטען איינגעצאגען. — דער קאנג אונד דיא קאניגין שפערדעטען דען פערראונגלוקטען אהרען פאטליען איינען בעטראג פאן 55000 פראנקס. — ששאנען אונד פאר־טונגאל זונד שאן אפט פאן עדר־בעבען הייטגעזוכט וואירדען; עס איזט אלס אב דיא ערדע דאס פעלע בלוט דער אונשולדיגען אפפער דער אינקוויזיציאן, וועלכעס דארט געפלאססען איס־ט־ען וואללע. דיא פרכטבארסטע ער־שיטטערונג דאס דיא הייפטשטאדט פארטוגאלס (ליסאבאן) אם 1-טען נאוועמבער 1555 ערלייטטען. דיא פאסט גאנץ צערשטארט וואירדען איזט, איז־דעם דיא פאלאסטע, קירכען אונד הייזער צוזאמ־מענשטירצטען, דיא ערדע זיך שפאלטעט אונד פלאממען איס־טאר־ק, וואביא 60000 מענשען אומ־קאמען. עס וואר קוריץ נאך דער פערטרייבונג דער יודען אים פארטוגאל, אונד דער צו־הייטסט פאפ־לאמאל מאדעבא. דאס דאס ערבעבען אין יאהר פאהדער פראפעצייט.

* (וואהלען אין גאליציען.) דער פראודענט דער יודישען קולטוסגעמיינדע אין לעמבערג, הר. צוקער, וויהר — וויא מאן איס לעס־בערג שרייבט — האבסט וואהרשיינליך אין דען גא־ליצישען לאנדטאג געוואהלט ווערדען.

* (איין אפפער דעס שטאר־טשעוויטש.) דער אנדאמער גערייבטפאפ פעראורטהיילט דען געזעטצגעבונגסאר־בייט פון איך נישטליכע אנגלעגענהייטען, אונד ניר דעם פאפסטע אין דאס אינטערוויאר־פען צו זיין בע־הויפטען, וא מיסטע דער אינערנע קאנצלער דען קאפפ בעגינגען, אונד מיט דעם פאפסטע אין אינ־טערהאנדלונג טרעטען. דיזען קאפפ דער נאך הייטע ניכט איינגעטראגען איזט, הייסט מאן קור־טוראפפ. אין זאלכער וויילל גיב איך אין קראפט צוגען עגטשטעהען. אין אנגעגעדער גיסטליכער דער אים סטמנאר לעבט. דאס זיך דורך איפרייטונג דעס פאלקעס צו איפלעהרונגען נעגען דיא בעראנדען איינגעפרעגענען שולדיג געמאכט. דער בעראנגטע אינגאר־פיגליכע בישאף שטאסמאיר וויינערט זיך נוי, דען יונגען מאנן איסצאלגיגי, אונד עס דיא רעגיערונג ניכט אנערקענגט, אונד נור דעס שטיטט אין דען דאלו אונד צאג דיא מישעל הערוים דיא 2 אין דאלב צענטמעטער לאנג וואר. דער קנאבע איזט בערייטס גזונד.

* (דאס עלעקטריש יאהר.) אים יאהרע 1885 זאלל, וויא פאכמאנער בעהויפטען, דיא נאטורקראפט, וועלכע מאן עלעקטריזיטאט נענגט, אונד דיא אייך אים בלוטצע פארהאנדען איזט, איינע גראסע אויזענדונג פינדען. זא זאלל מאן דיעזעלבע אייך דיא וויטעסטען ענטפערונגען צום בעטרייב פאן מאשינען פאן מאכטיגער שטאר־קע בעניטצען.

* (ראביאטע פאליציא.) מאן מעלדעט איס פאריז פאס 8-טען דיעזעס פאר איני־גער צייט וואר דיא מיטטער דער בייהען פאליציי־קאממיססארע נארבערט אונד עדמונד בעללעריך, פאן דיעבען ערמארדעט וואירדען. אבמויאר אללע טראטער בעריטס דען גערייכטען אובערגעבען זונד, נאהמען דיא בידען בידער דאך נאך זא פיעלע פערהאפטונגען פאר, דאס דער פאליציי־פראזידענט זולבסט אהרען אייפער איינשראנקען מוסטע. געגען אידר פארגעהען האטטע אין פאריז ער בלאטט הפפטיגע אר־טיקעל געבראכט. אין פאלגע דעסען בעשלאסען דיא בידען פאליציי־בעאמטען, דען רעראכטער דעס בלאטטעס צו טארטען. מיט דענען, דאלבען אונד דעיאלוידערן בעיאפפענטע, הראנגען דיא געפטערן נאכטס אין דיא רעדאקציאן אין, ערבראכען דיא טהור אונד פערוויינדעטען איינען רעדאקציאנס־דיענער, וויעל, בער זיך איהנען ענטגעגענשטעללען וואללטע. אין האכסטער אייפערונג — וויא בעהויפטעט ווירד, אין פאלגע גענאסעענער נעטראנקע — שריען דיא: „וויא איזט דיא קאנאללע וואללעס?“ (דיעס דער נאמע דעס רעדאקטארס) אין מיטארבייטער נא־מענס קוייעצי וואר אללין אים אמטע. נארבעט שטרצטע אייך איהן לאז אונד פערוועטצטע איהם מעהרערע הייבע מיט איינעס דענען. קוייעצי וואלל־טע פלוכטען, פיעל עדאך צו באדען. אייך דער צווייטע בידער, עדמונד, רוכטעטע זיינען רעוואל־ווער גענען קוייעצי אונד שאס. פעהרטע אבער. קוייעצי רוכטעטע זיך נון אייך, גנטוואנד נאבערט דען דענען, שאס עבענפאללס אים איינעס רעוואל־ווער אונד פערוויינדעטע דען פאליציי־קאממיסאר נארבערט געפאהרלך. אינצווישען וואהרען לייטע הערבייגעראממען. עדמונד רעיס זיינעס פערוואנ־דעטען בידער צו: „דיא וויסט איינע גראסאר־טי־גע לייבענפערע האבען.“ ער פיעל אין אהנמאכט אונד צייגטע זיך שפאטער אייך דער פאליציא זא אי־פערגעגען, דאס ער אינס בעאבאכטונגסצימטער געבראכט ווערדען מוסטע. דיא פאליציי דיא געהאלט

פאסטע געהארכט. דאס זונד אללעס דיא בייטשפיי־לע שילד, דיא שטארטשווייטש אונד זיינע אנהאנ־גער דורך איהר שאמלאזעס טרייבען געבען.

* (אוים מצעדאנגען.) אין דער לעטצטען צייט וואהרען אפטערס נאכריכטען פער־בריטעט, פאן גרוזאמקייטען, דיא דארט אן דען קריסטען פערגאנגט וואירדען זיין זאללען. בעזאנדעס וואהרען עס דיא ענגלישען צייטונגען, דיא זאלבע נאכריכטען פערבייטעטען. דיא טרקישע רעגיערונג האט דיא זאכע אינטערזוכען לאסען, אונד נכטס דאפאן ענטדעקען קאנגען, אלס דאס האבטענס דיא דייבע, דיא עבענוואהל בריסטען וויא מאהאמע־דאנער ווד, דאנן אונד וואנן איינען דויב איס־פיה־רען, וואבייא זיא נאטירליך ניכט עבען צארט אומ־געהען. זיין מעלדעט מאן אים „סאלאניקי: אם 7. ד. פערוואממעלטען זיך גענען 2000 גרייעבען אונד צאגען, פאן דעם בישאף געפיהרט, פאר דיא וואהننונג דעס שמאטטהאלטערס, וא דער בישאף דיא ענגלישען בעריכטע אלס לוגען ערקלארט, אונד דיא אינגע־שטעללטע טרייע דער גריעבישען בעפאלקערונג פיר דען סולטאן איסדרטקט. איך וואירדע בע־שלאסען דיעזע ערקלארונג דען רעגיערונגען אי־דאפאס מיטצוטהיילען.

* (גייעסלקאה ענגלאגער.) אין אינן (גיטא) איזט אין קאהלגלאגער אייפגע־שלאסען וואירדען, דאס זערה הייבהאלטיג זיין זאלל. דיא שטינקאהלען זונד איבערדיעס פאן דער בעסטען קוואלטאט.

* (פראצעס קלאיים הינגעס.) דיא רעזאלטע פריא מאדאמע הונגעס דיא דען בע־לידיגער אידער עדרע דורך פערלידמונג אים גע־ריכטסאפעל גיעדעגעשאפסען האט, שטעהט עטטעט דעסהאלב פאר דעם גערכטע. דער אנדראנג צו דער פערהאנדלונג איזט רעגיג. הייטע אדער מארגען, זאללל דאס אורטהייל געשפראכען וויירדען, וועלכעס יעגען דיא אלס שולדיג ערקאנגט ווירד אייך 20 יאהרע גכטסהויז לוטען מוסטע. מאן פערמוט, דעס אבער אללגעמיין, דאס דיא פריגעשפראכען ווירדען ווירד.

* (איינע מערקווירדיגע אפע־ראציאן.) איס וואר־נא איזט איין 9-יאהריגער קנאבע נאך וויין געבראכט וואירדען, דער אין דער נראסטען לעבענסגעפאהר שוויבטע. ער האטטע מיט מישעלן גשפיעלט, איינע אין דען מונד גע־נאממען אונד פערשלוקט. דיא וואר איהם אין דיא לוסטאהרע גערארטען, אונד וואר אומער דעס ערשטיקען נאה. פאפאפסאר שראטער בעטרייבטע יהן דורך איינגעזאגענעס גאז, מאכטע איינען איינ־

שרייטיש שלאגנדעס הערען דאך ניכט בעפיעלען. וועגן דיינע יוגענד, וויא איין איפסיג נייער בוים מיט נאלדענן פרוכטען ניכט לאקענד אין מיינעס וועגע געשאפנדען האס־טן, פיללייכט האטטע איך דאנן מאבאטאי שריי געליעבט. — שריי־א? ניין! דאס וואר יא דאך ניכט מאגליך געווע־זען! וויא קאנן איך דען שריי־א ליעבען, דען איך — — זעלטאם, איך פיהלע דאך, דאס איך איהן האטטע ליעבען קאנגען; ער איזט יא דער שאנסטע מאנן, דער איך ווייב ווייטשען קאנן; יא איך האטטע איהן הייס, נעוואלטיג, אויך שריי־א גלעבעבט, וועגן דיעזעס דונקעללאקיגע יינגלינגסהויפס מיך ניכט זא פערלאנגענד אנגעבליקט; אבער דאנן ווירדע איך נימטער געשראן האבען, וואס איך יעטצט שרייע, אונד אויס וואר עס נעווענען מיט איירעס מעססיאס, איהר האב־שטרענגען נארען, אונד מיך האטטע ער פערשאפען, וויא איינע בייהען פייהרען פרוכט; דענן דער שטאלצע ליעבס יא דאס ווייב ניכט אין מיר, אונדערן דיא נאטטע־זאנדטע מעססיאבברוט. אונד איך וואר אונגליקליך נעווא־דען. דייא יינגע טהאטאר, ראוגנס מאכטער. זא איזט עס דענן בעסטער, וויא עס עבען איזט, אבער מיין הערץ, וויללל זיינען לאהן פיר דיא לינען, רוכען מוס מיין זיין. מוס מיך בעגל־קען, מוס גליקליך ווערדען דורך מיך! וואס וואר מיר דיא קאנגנסקראנג אהנע איהן? ער זאלל דיא פערלע מיינער קראנג זיין. וויא ווירדע איך מיך איינזאם פיהלען אן דער זייטע דיעזעס פרייטעישען קאנגס. דער לעבער מיט דען וואהנגנבילדען זיינער ערהיצטען אנאטאיע פערקערטס אלס אין גלוהענדער וינגליכקייט זיין ווייב אומארס.

(פאר־טשעטצונג פאלגט.)

מאבאטאי גינג, דיא נאכט וואר זיינע בעגלייטע־רין. קוים וואר ער הינגיס. זא ליעס מיריאם איהרע לאנגע צווילקנדהלעטען אונזוהט פייזען לויפ, אונד נון מאכטע זיך דיעזעלבע אין הערטען אייסבריכען לויפס. האנדעיינ־גענד מאפס זיא מיט שטרטשען שרייטען דאס ווייטע גע־מאך, דעסען פרייסליכער פרוגק איהרע פראסלאוינקייט צו פערהאנגען שיען. איהרע פולוע פלאגען אונד אין אנגסטליכעס שאפרגען ארבייטשען זיך דאס איס בריוסס הערפאר. „וויא ווערדען איהן אנגען אונד אין דען קערקער ווערפען, וויא נאטהאן בענאמען,“ ליספעלטע איהרע שטע־בענדע אנגסט מיט נעפרעסטער שטימע. אונד דאס פאלק ווירד, זיך נעטייטש זעהנען, ווייערער דאפאן לויפען; דיא קוריצע הערלייכקייט צערשטעכט אונד פערפעלינגט, אונד ווייר ווערדען דאס נעלאכטער דער וועלט זיין. אונד וואס זאלל אים מיר ווערדען? וועהען זאלל אין דיא אייסטע פערלאססונג מיינע ערשטע לענקען? אָ האטטע מיך נאה־מאן אין דער שטללען איינזאמקייט מיינעס קלאגעס גע־לאסען! איך האטטע דען נאגנען נערדיגעס נאך וויא פאר. — — נערדיגעס? אזוי, מיריאם שאמט דיך! איזט דייגע וועלע צום דיענען נעמאכט? דארף דיעזער רייצענדע לייב אלס שטוק איינער קלאגעטראגט אנגעהאלטען? צוי הערר־שערין בייסט דוא נעשאפען, צוי נגכיעטערין איסרעהען, אונד דוא זולבסט וואיסט עס, דיא מיט וואגגענגערוקגער קיהנהייט נאך דער קאנינסקראנג דעס מעססיאס גרייפ. אונד ביזט דוא איהרע ניכט ווירדיג? ווער וואר ווירדיגער אלס איך, דיא קאנגען דער יודען צו זיין! דאך דעס ווייבשע פערגאנגען ווירדע מיך דיעזער קראנג אנווירדיג מאכען. עס מוס אין מיסטעל איפפערדיג צו מאכען זיין. דיעזער לאנג צו ענטגעהען. נאך האבען ווייר ניכט פערשיעלט, איין קיהנער צוג אונד ווייר האבען נעוואגגען. פערצווייפעלן וואירע דאס איינסטע. מוטה! מוטה! אונד דעס שיקזאל נעטראגטע! דען מוטהיגען פערלאסט דער הימטעל ניכט. — — בעטען קאנן איך ניכט, בעטען ניכט, וויא ער מיר אויסטרט. דיא אינלאוגע קינדערזעעלע, דער שטאלץ, אונשולדיגער מאנן! אבער יינגען ווילל איך. מוס איך וויא אונס צו העלפען מאנ עס ניכט. ווענן נאטהאן פרייא וואיר, דאנן וואיר אונס נעהאלפען. אבער וויא איהן בעפרייען? בעניטטערטע איך ניכט דען קיהנען רוכען צו נאטהאנס בעפרייונג! אך, דער הארטע יינגלינג וואיר יא ווייללין אין דען מאד נעגאנגען, אים איינען מיינער ווינשטע צו ערפיללען! וועה מיר אונ־גליקזעליגען. דאס דיא נעוואגטע סאאס מיינעס רוכען מיס־ליקען אונד איהן, דען מיינע זעעלע ליעבס. אין דען קער־קער בייגגען מוסטע! וויא האטטע איך דיך בעלאהנען וויללען. מיין דיסער קנאבע, הייטליך מיס קיסען אונד דען זעלינסטען פריידען דער ליעבע אונד יוגענד. אונד אפפענט־ליך מיס אללדענן קעטטען אונד סיטען אונד מאנד, מיס הא־סען אונד וואפפען, וויא נור איינע קאנינין בעלאהנען קאנן. רוכען! רוכען. דיך מוס איך אים קערקער ווייסען, אונד איך קאנן ניכס בייא דיר זיין. דיר מיינען בוזען אלס ווייכס קאנגע דיינס לאקענדן הייסטע צו ביעטען! מיין הערץ זעהנט זיך נאך דייגעס אנבליקס, מיין יונגער פרייגד, וויא דער אראבער דער ווייסטע נאך דען ווייסען וואפפען דעס גילס. אך, דיעזער שאפלצע, שוואבע מעססיאס, דיעזע גליערפיעסטע, דיא איך לענקען מוס, דיעזער וואונדערגלייי־בינע הערלה, זא שאן ער איך אזזס. ער קאנן דייגס מיין שטיר אין דען הארן דאך ניכט בעפיעלען; וועגן דייגע יוגענד, וויא איין איפסיג נייער בוים מיט גאלדענן פרוכטען ניכט לאקענד אין מיינעס יוגענד געשאפנדען האס־טן, פיללייכט האטטע איך דאנן מאבאטאי שריי געליעבט. — שריי־א? ניין! דאס וואר יא דאך ניכט מאגליך געווע־זען! וויא קאנן איך דען שריי־א ליעבען, דען איך — — זעלטאם, איך פיהלע דאך, דאס איך איהן האטטע ליעבען קאנגען; ער איזט יא דער שאנסטע מאנן, דער איך ווייב ווינשען קאנן; יא איך האטטע איהן הייס, נעוואלטיג, איך שריי־א גלעבעבט, וועגן דייגעס דונקעללאקיגע יינגלינגסהויפס מיך ניכט זא פערלאנגענד אנגעבליקט; אבער דאנן ווירדע איך נימטער געשראן האבען, וואס איך יעטצט שרייע, אונד אויס וואר עס נעווענען מיס איירעס מעססיאס, איהר האב־שטרענגען נארען, אונד מיך האטטע ער פערשאפען, וויא איינע בייהען פייהרען פרוכט; דענן דער שטאלצע ליעבס יא דאס ווייב ניכט אין מיר, אונדערן דיא נאטטע־זאנדטע מעססיאבברוט. אונד איך וואר אונגליקליך נעווא־דען. דייא יינגע טהאטאר, ראוגנס מאכטער. זא איזט עס דענן בעסטער, וויא עס עבען איזט, אבער מיין הערץ, וויללל זיינען לאהן פיר דיא לינען, רוכען מוס מיין זיין. מוס מיך בעגל־קען, מוס גליקליך ווערדען דורך מיך! וואס וואר מיר דיא קאנגנסקראנג אהנע איהן? ער זאלל דיא פערלע מיינער קראנג זיין. וויא ווירדע איך מיך איינזאם פיהלען אן דער זייטע דיעזעס פרייטעישען קאנגס. דער לעבער מיט דען וואהנגנבילדען זיינער ערהיצטען אנאטאיע פערקערטס אלס אין גלוהענדער וינגליכקייט זיין ווייב אומארס.

(פאר־טשעטצונג פאלגט.)

גען דיא עגלאנדער דאי־בער נאבדענקען, מא־נען זיא וואהלען, אב זיא אונס אדער דיא דייטשען צו פיינדען האבען וואללען."

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (קאָנגלעבע שפּענדע.) זינע מאיעסטעט דער קאָנג האט דעם בודאפעסטער איראלעטישען פיינע־פערין אינע שענדע פאן 100 פל. צוגעוועגדעט.

* (האָפּבאלל אין אָפּען.) אונזער קאָנג האט נאסטפיינדשאפט גאנאכט אונד אין דער אפּנער בורג איבער 1000 פערזאנען אלס זיינע גאסטע עמפּפאנגען, דאסס נור דיא איינגעצייכנע־טעסטען פערזאנען דעם לאנדעס צוגעגען וואָרען איט ליכט בעגרייפלך, אונד ווייר פיינען אונז צו בעשטעטיגען, דאס איך אינע פערהאלטנישמאסיג גראסע אנצאהל אונזערער גלייבענסגענאסען דורך דיא גנאדע דעם קאָנגס מיט אינער אינלאדונג געעהרט וואָרדע. דאס דיא יידישען דעפּשרטען אללע צוגעגען וואָרען, איט זעהר גאטרלך, ווייל אללע לאנדעסדעפּשרטע גלאדען וואָרען מיט איינגאהמע פאן צוויען דיא אין שטראפגערייכטלבער אונטערזוכונג שטעהען. איינערדעם בעפאנדען זיך אייך דיא קאָנגלען מאקס בעיהלל, אלטשול אונד אללמאן בים באללע. הינגעגען זאלל עס איפּגעפאללען זיין, דאסס דיא האהע גייסטלכקייט נאך ניכט פערטרעטען וואָר, ווייר זינד נור בעגרייג צו ווייסען, אב דיא אבגעאדענעטען יידישע קאָנגעס־סיאן אם בופּעט (שפּיוועציממער) אדערען מינד עבענ־זאייענג איפּגעטהאן האבען, ווייא אים לאנדטאגס־זאאל, ווענן איינע יידענבאטעט שטאטפּפּנדע? אייך אייך דיעזע פראגע ווערדען זיא דיא אנטוואָרט שולדיג בלייבען!

* (גראבדענקמאל לאסקערס.) אם 5 טען יאנגער איטז עס אין יאהר גגוואָרדען, דאס דער גראָסע דייטשע פאטריאט עדיארד לאס־קער אין אמעריקא געשטאָרבען איטז. זיין לייכנאם, איטז, ווייא ווייר דאס זיינגעריצ מיטשהיילטען, נאך איריאָא געבראכט, אונד איך דעם יידישען פיינד־דאפּפּ אין בערלין בעגרייטיג וואָרדען. אם יאהר־צייטטאגע איטז איהם אין גראבדענקמאהל גע־זעטצט וואָרדען, וועלכעס איטז שוואָרצעס גראניט־שטיין בעשטעהט אונד אין גיעדערעס זאָרגפאלטיגעס הייזכען פאָרשטעלט. צו דער גראבסטעפּיעד וואָרען דיא פערזאנדטען, זאָ ווייא דיא פערזאנלי־כען אונד פאלדיטישען פיינדע עריטעגען. דאָרינ־טער דער אבגעבריגעטיטטער פאן בערלין, דער בערהמטע פראָפּעסאָר מאמזען, פיעלע דעזוטי־טע אונד אנדערע. — ראבבינער דר. פראנקעל

פאָלליעטאָן.

דיא אָפּפער דער מאבאלא.

היסטאָרישער ראָמאן אויס דעם 17־טען יאהרהונדערט.

(91־טע פאָרטזעטצונג.)

אבער יעדער דייש פערדוטטע. יעדע בעגייסטערונג פערפלייטונג אונד בעדראהונג דער ניכטערנהייט, אום זיך נייען שטאָפּ צו זאממעלן, דיא אונפאָללקאָמענהייט אונד מאנ־געלהאפטיגקייט דער מענשלידכען נאטור מאכט זיך יעלבסט אין דען ערהאבענסטען, הערלידכסטען אונד הייליגסטען פערהאלטנישען געלטענד.

זאָ פוהר אויך מאבאטהאי אָפּט אונד אָפּטער אויס זיינען בונטען פראכטיגען ליעבען־אונד מעסטיאסטרייטען עמפאָר אונד שוישע מיט אייגנען גיכטערגען בליק אויף דיא זולטאנס פערווירדע לאגע, אין וועלכע איהן זיינע בעגיינ־טערונג אונד דיא איינווירקונג דער איהן אומקרייזענדען וואונדערוועלט אויף זיין נעמיטה פערוועצט האטטע. טויי־זענדע, דראנגען זיך שאנלך אום איהן, ריכטען איהרע אויגען אויף איהן אונד לעבען אין דער זעלבען נעווים־הייט, ער ווערדע איהנען נאכסטענס דיא געלאבטע ערלא־זונג פאן אללען זיא דריקענדען באנדען בעווירקען, גלייכ־פיעל דורך וועלכע מיטטעל; דאס וויא? קומפערטע זיא איבערהויפּט ניכט. אונד ער, דער זיין לעבען אן דאס איינ־זאמע פאָרשען אייגער מיעפּגתהיימען וויסענשאפט נעוועצט, דער אומגלאצט פאן בילדערן אונד נעראנקען. דאס פאלק אין פייריגען ווערדען בעלערערען קאָנגס, ער האטטע גיע־קראפט נעגייגט. אים ענטשיידענדען אינגנבליק עבען זאָ קיהן צו האנדעלן. דער אייגאמאט פאָרשער, דער געוואלטיגע רעדנער אונד לעהרער. דער שטללע ריכטער וואר קיין מאנן דעם ענטשלאסענען האנדעלנס. זיך דען וואונדערן איבערלאסענד, דיא איהן בזיהער נעליעבטע, וואר ער, אָהנע עס וועלבסט צו מערקען צום וויללעלאָזען ווערק־צייג זיינער נעהיימען פיהרער געווארדען; יעטצט אבער שטאנד ער פלאטצלך האפט־ אונד טהאטלאָס, אונד דאס אינגעפיירט, דאס אויף איהן הערייינדראגענד, מאכטע איהן פערזיכטיג. ער האָפּפטע אויף איין נייעס וואונדער, ער ריעף אינבריגסטיג אים נעבעטע צו יענער וואונדערבארען מאָב־טער דער שטיממע, דיא איהם ווייטער שטעטס דען ריכטי־גען וויעג אנגעגעבען האטטע; אבער זיא וואר אינבעגריפ־ליכער וויייז מיט דעם אנהיטען דער שווערינקייטען פער־שטוממע, אונד מאבאטהאי וואוסטע ניכט, וואס ער בעגינ־נען זאָללטע, דאס זיך אלס דער געלטענד צו מאכען, פיר דען ער זיך הילפלס אונד אויסגעגעבען, אונד דאס פערזוויג דער מענגע צו רעכטפערטיגען. דאס איהם ערגעבענע פאלק צום אייפערזוכ אונד צור עמפאָרונג נעגען דיא טירקישע אָבערהערשאפט אויפּצוהיצען, קאם איהם ניכט אין דען זינן, אונד ער ווירדע פיעללייכט זאָגאר בעווענקען גערא־גען האבען. דיעס קיהנע וואגנס צו פאללבריינגען, עולבסט וועגן ער פאָן דער מאָגטער דער שטיממע דאצו אויפגע־פאָרדערט וואָרדען וואָרע.

אויך דיא זאָגטס ענטשלאסענע מיריאם וואר איבער דיעזע אונגעוואהרשעטע וועגדונג איהרעס שיקואלס פאָן איי־נער מערקליכען אונזוהע נעפאלאנג; דאך נאב זיא זיך אללע מיהע, דיעזעלבע איהרעס נאטטען צו פערבערען, אונד זאָ שטאהל זיך לייטע אונד קיים פערטעקט איין שטללער מיסטוטה אין דיעזע פאָקטישע ערע.

אינצווישען האטטע דיעזע אבשאפנענדע אונטהא־טיגקייט סאבאטהאיס דאך נאך לאנגערע צייט פאָרטגע־דיעגט. וועגן ניכט איינע גערינגסליכע אייפאָרדערונג אן איהן געלאנגט וואָרע, זיך דען פאָלגענדען טאג פאָר דאס ראבבינאל־גריכט צו שטעללען אונד זיך איבער זיינע גיי־ליך אין דער גראָסען סינאגאָגע אייגעטשטעללטע בעהויפּט־טונג. דאס ער דער מעסטיאס וויא. נאהטע צו עיקלאָרען אונד איבערצייגענדע בעוויזע בייצוביינגען.

דיעזע ערנסטהאפטע מאהנונג בראכטע בייא דעם מעסטאנישען עהעפאאר אייגע ניכט גערינגע בעשטיראונג הערפאָר. פאָן סאבאטהאי שיען פיר איינע אויגענבליקע אללע טהאטקראפט נעוויכען, אונד מיריאם בעבעט פיר איהר לאָאָ אונד דאך האטטען דיא קיים עטוואס אנדעריס ער־וואהטען קאָנגען. דער בערהאנגטע מעסטיאס נאהם זיינע צוטלוכט צום נעבעט אונד צום רינגע סאלאמאָס דעסטען וואונדעריקראפטע אין אנווענדונג צו בריינגען ער צייטהער וועדער לוסט נאך נאָאָ נאהטע נעהאבט האטטע.

„איך וויל הינזוטעגען איך דען בערג דעם הייזען." שפּראך ער צו זיינעם ווייבע, „אונד הינטער דער מאָטטע, דא וואָ אן דער אלטען מעטטעלמויער דער גראָסע שטיין לייגט. מיין הייסטטטע נעבעט צום נאָטט אונזערער פאָטער ריכטען, אונד זיינע ענגעל הוטען דורך דיא קראָפט דעם ריי־נעס. זיא זאָללען מיך לעהרען, וואס איך מאָרגען צו טהון האבע. דיא אבער, זעלע מיינער זעעלע, גיב מיר דען קום דעם פיריגען אונד בעטטע, דאס דער הערר מיר העלפט דורך זיינע כאָטען."

שפּראך צוראָרנס. נאכדעם דאס נעבעטע מנוחה נכונה געוואָנט וואר, שפּראך נאך דער אבגעאָרד־נעטע ריקקערט אונד דער לאנדראטה בימבאך אים מיטגענען. שלעטליך וואָרדען פיעלע קראָנגע נעדעדגעלעגט, דאָאָן אייגער פאָם בערלינער האנדווערקפערען.

* (איין ווייטער דעס קולטוס מינישטערס.) הערר פאָן טרעפּאָרט וואר פאָרגיג וואָכע אין עדד, אים ווייסענבורגער קאָמ־טאט, וואָ ער ביא דער טיפּע אינגעס ווידען (וויא ווייר בערייטס מעלדעטען) אינע געפאָטערשאפט אנגעגאנגען האטטע נאך דער טיפּע קעהרטע ער אין דער דאָרטיגען דעפאנטיאָ אין, וואָ ער אים קרייזע דער גיסטלכען אינגען אנגעגעהמען טאג צוב־אכטע. אלס גיג דיא רעדע דאָאָן וואר, דאס דיא שטללע אינעס ווייסענבורגער דאָמפּאָכס־טעס צו בעזעטצען זיא, וועלכע שאָן זיט צוויאָ יאהרען עללערגיג אאיזט, זאגטע דער הערר קול־טוסמיניסטער: עס איזט וואהר, דאס זיך דיא זאכע עטוואס אין דיא לאנגע געצאָגען האט; דאך איזט עס מיר געלונגען פיר דיעזע קורבלכע ווערדע אי־גען מאנן צו פינדען, מיט דעם געוויסס דער בישאָף, דיא גיסטלכקייט אונד דיא אָפּפענטלכע מיינונג צופרידען זין ווערדען, געשאפנגט פראנגע מאָן, ווער דעזער אינגעגיבענעטע מאנן זיא? גון, זאגטע דער גשטעללטנעטע מיניסטער, עס איזט דיעס מיין גנטער פרייגד זמאנד. דיא גאנ־צע געזעללשאפט כראך אין אין געלאבטער אים; דענן דער אנטסעמטשע גיסטלכע איזט אייף הערען פאָן טרעפּאָרט נאך שלעכטער צו ערען, אלס אייף דיא יידען. — עס זאָללטע אין אבער ניכט וואונדערן, וענן דער הערר מיניסטער ערנסט דאריים מאכטען זאָללטע. דא עס אונז בערייגען ווילל, דאס ער געוויסס סמפּאטהיען פיר דיא אנ־טסעמטען האט.

* (עזר וואהל אין טשאנגראד.) עמעריך סוואָך, דער פאָן דער ליבעראלען פאָרטיא אין טשאנגראד קאָנדידירט ווייד, האט דיעזער טא־גע זיינע פראָגראָממרעדע געהאלטען. ער שפּראך איף דעם גראָסען פיינען פלאטצע פאָר דעם שוואָרטזיזע, זיינע רעדע וואורדע פאָאָן מערערע טויזענד פערזאנען אנגעהאָרט אונד זעהר בייפאללע אייפגענאמען. טראָטצדעם פיעלע אנהאנגער דער געגענפאָרטיא צוגעגען וואָרען, איזט דיא רוהע קיי־נען אינגעבלוט געשאָרט וואָרדען.

* (פיירטע אדאלף אויערס־פעלד.) אין אונזערע לעטצטען נומעער האבען ווייר דען טאָד דעס געוועזענען אָסטערריכישען מי־ניסטער־פראזידענטען, פיירסטען אדאלף אויערספעלד גענעמלדעט. ער וואר צוואר קיין גראָסער דיפּלא־מאט, אבער אין עבטער קאוואלער אונד פריא פאָן רעליגיאוזן אונד נאציאנאלען פאָרוראטהיילען דיא פאלטיש דעם גראָפּען וויליס אנדראשי האט ער אינטערשטטצט אונד זאָמט אייך דיא זאכע אינגארנס. עגגען דען טראָלער רייכסראט פאָטער גרייטער דער דיא קאטהאלישע גייסטלכקייט צור הערשאפט בריינגען וואללטע, האט ער זעהר ענער־גיש געקאמפּפט. אונד דאדורך אייך דען ווידען אייגען דעגסט ערוועקען; דענן פאָטער גרייטער איזט אין פיינד אללער דיא ניכט קאטהאליש זינד.

* (האָעס אלטער.) אין פלימטה. אין עגגלאנד לעבט אין יידישער מאט־אָזע, דער זיין 100־סטעס לעבענסאהר איבערשרטטען האט. ער וואר אייגער דער וואכטער, דיא נאָפּאָלעאן בע־וואכט האבען, אלס ער איף דעם שלאָסס נאך דער אינזעל העלענא געבראכט וואָרדע. ער לעבט פאָן אייגער קלייגען פענזאָן, דיא צוטגענען האבען אבער עטצט פיר איהן אייגע זאממלונג אייגגעלעגטע. דאמיט ער בעקוועמער לעבען קאָנגע.

* (איסשטעללונג יידישער ארבייטען.) אין פאריז האט פאָרגיג וואכע אייגע איסשטעללונג פאָן שנטצעריען, געפאָסען אונד גערעטשאפטען אים האָלן פאָם אלבומע שטאטטגעפיגדען, דיא אללע אין דער יידישען האנד־ווערקשלע צו ערזוהעדעם פערפערטטע ווערדען זינד. דיא צאהלרייכען פיינדע דער „אללגעצע־קאָנגטען זיך אבערצייגען, וויא טיכטיג דער אינטער־ריכט אין דער האנדווערקערשכלע איזט. הבען דאך אינזערע אלטען דאס הנדווערק זעהר גע־לעבט אונד עמפּפאָהלען, אונד זאָגאר אנגעאָרד־נעט, דאס יעדער פאָטער פערפּפלכטעט איזט זיינעם קינדע אין הנדווערק לערנען צו לאסען, דענן עס האט אייגען גאלדענען באדען!

* (דיא ערדבעבען אין שפּאָנ־יען.) דיא צאהל דער אָפּפער, וועלכע דיא קאָ־נאָסטאָפּפ בזוהער געפאָדערט, בעליפּפט זיך אין דער פיאיינ גראנאדא אללין אייף 910, אין אנ־דאלוזיען גיגגען מעהר אלס 150 קינדער בייא דעם ערדבעבען צוגרונדע. אין דען קאָהלענגרובען פאָן וויללאנייוזא (אין דער פאָאיינ סעוויללא) בראך אין העפּפיגער בראנד אייס, וועלכער מעהרערע טאגע לאנג ניכט בעוואלטיגט ווערדען קאָנגטע. אם 5־טען יאנגער לייפּפען נייעע מטטהיילונגען איבער דיא פאָרבינדען ערדערשטערונגען אין. אין אלבונגעלאס (גראנאדא) זאָללען נייערדינגס 420 פערזאנען דער קאטאסטראָפּפע צום אָפּפער גע־פאללען זיין. אללאבבאללד דער אייד אם דער אים־גראבונג דער פערשטעטען געראבייטע.

פאָלליעטאָן.

דיא אָפּפער דער מאבאלא.

היסטאָרישער ראָמאן אויס דעם 17־טען יאהרהונדערט.

(91־טע פאָרטזעטצונג.)

אבער יעדער דייש פערדוטטע. יעדע בעגייסטערונג פערפלייטונג אונד בעדראהונג דער ניכטערנהייט, אום זיך נייען שטאָפּ צו זאממעלן, דיא אונפאָללקאָמענהייט אונד מאנ־געלהאפטיגקייט דער מענשלידכען נאטור מאכט זיך יעלבסט אין דען ערהאבענסטען, הערלידכסטען אונד הייליגסטען פערהאלטנישען געלטענד.

זאָ פוהר אויך מאבאטהאי אָפּט אונד אָפּטער אויס זיינען בונטען פראכטיגען ליעבען־אונד מעסטיאסטרייטען עמפאָר אונד שוישע מיט אייגנען גיכטערגען בליק אויף דיא זולטאנס פערווירדע לאגע, אין וועלכע איהן זיינע בעגיינ־טערונג אונד דיא איינווירקונג דער איהן אומקרייזענדען וואונדערוועלט אויף זיין נעמיטה פערוועצט האטטע. טוי־זענדע, דראנגען זיך שאנלך אום איהן, ריכטען איהרע אויגען אויף איהן אונד לעבען אין דער זעלבען נעווים־הייט, ער ווערדע איהנען נאכסטענס דיא געלאבטע ערלא־זונג פאָן אללען זיא דריקענדען באנדען בעווירקען, גלייכ־פיעל דורך וועלכע מטטעל; דאס וויא? קומפערטע זיא איבערהויפּט ניכט. אונד ער, דער זיין לעבען אן דאס איינ־זאמע פאָרשען אייגער מיעפּגתהיימען וויסענשאפט נעוועצט, דער אומגלאצט פאָן בילדערן אונד נעראנקען. דאס פאָלק אין פייריגען ווערדען בעלערערען קאָנגס, ער האטטע גיע־קראפט נעגייגט. אים ענטשיידענדען אינגנבליק עבען זאָ קיהן צו האנדעלן. דער אייגאמאט פאָרשער, דער געוואלטיגע רעדנער אונד לעהרער. דער שטללע ריכטער וואר קיין מאנן דעם ענטשלאסענען האנדעלנס. זיך דען וואונדערן איבערלאסענד, דיא איהן בזיהער געליעבטע, וואר ער, אָהנע עס וועלבסט צו מערקען צום וויללעלאָזען ווערק־צייג זיינער נעהיימען פיהרער געווארדען; יעטצט אבער שטאנד ער פלאטצלך האפט־ אונד טהאטלאָס, אונד דאס אינגעפיירט, דאס אויף איהן הערייינדראגענד, מאכטע איהן פערזיכטיג. ער האָפּפטע אויף איין נייעס וואונדער, ער ריעף אינבריגסטיג אים נעבעטע צו יענער וואונדערבארען מאָב־טער דער שטיממע, דיא איהם ווייטער שטעטס דען ריכטי־גען וויעג אנגעגעבען האטטע; אבער זיא וואר אינבעגריפ־ליכער וויייז מיט דעם אנהיטען דער שווערינקייטען פער־שטוממע, אונד מאבאטהאי וואוסטע ניכט, וואס ער בעגינ־נען זאָללטע, דאס זיך אלס דער געלטענד צו מאכען, פיר דען ער זיך הילפלס אונד אויסגעגעבען, אונד דאס פערזוויג דער מענגע צו רעכטפערטיגען. דאס איהם ערגעבענע פאָלק צום אייפערזוכ אונד צור עמפאָרונג נעגען דיא טירקישע אָבערהערשאפט אויפּצוהיצען, קאם איהם ניכט אין דען זינן, אונד ער ווירדע פיעללייכט זאָגאר בעווענקען גערא־גען האבען. דיעס קיהנע וואגנס צו פאללבריינגען, עולבסט וועגן ער פאָן דער מאָגטער דער שטיממע דאצו אויפגע־פאָרדערט וואָרדען וואָרע.

אויך דיא זאָגטס ענטשלאסענע מיריאם וואר איבער דיעזע אונגעוואהרשעטע וועגדונג איהרעס שיקואלס פאָן איי־נער מערקליכען אונזוהע נעפאלאנג; דאך נאב זיא זיך אללע מיהע, דיעזעלבע איהרעס נאטטען צו פערבערען, אונד זאָ שטאהל זיך לייטע אונד קיים פערטעקט איין שטללער מיסטוטה אין דיעזע פאָקטישע ערע.

אינצווישען האטטע דיעזע אבשאפנענדע אונטהא־טיגקייט סאבאטהאיס דאך נאך לאנגערע צייט פאָרטגע־דיעגט. וועגן ניכט איינע גערינגסליכע אייפאָרדערונג אן איהן געלאנגט וואָרע, זיך דען פאָלגענדען טאג פאָר דאס ראבבינאל־גריכט צו שטעללען אונד זיך איבער זיינע גיי־ליך אין דער גראָסען סינאגאָגע אייגעטשטעללטע בעהויפּט־טונג. דאס ער דער מעסטיאס וויא. נאהטע צו עיקלאָרען אונד איבערצייגענדע בעוויזע בייצוביינגען.

דיעזע ערנסטהאפטע מאהנונג בראכטע בייא דעם מעסטאנישען עהעפאאר אייגע ניכט גערינגע בעשטיראונג הערפאָר. פאָן סאבאטהאי שיען פיר איינע אויגענבליקע אללע טהאטקראפט נעוויכען, אונד מיריאם בעבעט פיר איהר לאָאָ אונד דאך האטטען דיא קיים עטוואס אנדעריס ער־וואהטען קאָנגען. דער בערהאנגטע מעסטיאס נאהם זיינע צוטלוכט צום נעבעט אונד צום רינגע סאלאמאָס דעסטען וואונדעריקראפטע אין אנווענדונג צו בריינגען ער צייטהער וועדער לוסט נאך נאָאָ נאהטע נעהאבט האטטע.

„איך וויל הינזוטעגען איך דען בערג דעם הייזען." שפּראך ער צו זיינעם ווייבע, „אונד הינטער דער מאָטטע, דא וואָ אן דער אלטען מעטטעלמויער דער גראָסע שטיין לייגט. מיין הייסטטטע נעבעט צום נאָטט אונזערער פאָטער ריכטען, אונד זיינע ענגעל הוטען דורך דיא קראָפּפ דעם ריי־נעס. זיא זאָללען מיך לעהרען, וואס איך מאָרגען צו טהון האבע. דיא אבער, זעלע מיינער זעעלע, גיב מיר דען קום דעם פיריגען אונד בעטטע, דאס דער הערר מיר העלפט דורך זיינע כאָטען."